

بررسی نگرش دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان نسبت به اعتبار گزارش‌های کارورزی خود در ایام کرونا: مطالعه کیفی

معصومه عبداللهی^۱

چکیده

پژوهش حاضر، در ارتباط با صحت گزارش‌نویسی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان استان تهران در ایام کرونا است. در پژوهش حاضر به بررسی میزان اطلاع از درست‌نویسی دانشجومعلمان در گزارش کارورزی‌های خود طی دو سال در ایام کرونا پرداخته می‌شود. روش تحقیق پژوهش حاضر، کیفی از نوع پدیدارشناسی می‌باشد؛ که از میان ۲۰ نفر از دانشجومعلمان ورودی ۱۳۹۷_۱۳۹۸ استان تهران، که با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند انتخاب شدند و با تمام دانشجومعلمان مصاحبه‌ای عمیق و ساختاریافته شامل ۸ سوال تشریحی صورت پذیرفت؛ سوال‌های این مصاحبه نیز به تایید استاد صاحب‌نظر رسید. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که درصد فراوانی دانشجومعلمان کارورزی ۴ (ورودی ۱۳۹۷) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده‌است برابر است با ۰/۶ درصد و درصد فراوانی دانشجومعلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۴ درصد می‌باشد همچنین دانشجومعلمان کارورزی ۲ (ورودی ۱۳۹۸) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده‌است برابر است با ۰/۱ درصد و درصد فراوانی دانشجومعلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۳ درصد می‌باشد. از عوامل ایجادکننده صحت گزارش‌نویسی که بدین شرح می‌باشد: مؤلفه‌های تکنولوژی، صرفه‌جویی در زمان، کسب تجارب متفاوت و آشنایی با تدریس مجازی و مدیریت مجازی و موانع عدم صحت گزارش‌نویسی بدین شرح می‌باشد: عدم نظارت مستقیم استاد راهنما، کمبود زمان، عدم ارتباط مستقیم با دانش‌آموزان، سخت‌گیری اساتید، منفعل بودن دانشجومعلمان، عدم صحیح درک واحد کارورزی، عدم اعتماد به نفس، عدم فرصت تدریس، فرمت نوشتاری گزارش به صورت حضوری و تأکید اساتید بر صفحات گزارش‌ها. فایده پژوهش حاضر این است که، می‌تواند افق‌های وسیعی‌ای را بر روی صاحب‌نظران و برنامه‌ریزان کارورزی دانشگاه فرهنگیان بگشاید تا با ارائه راهکارها و نظارت جدی‌تر، گزارش‌های کارورزی دانشجومعلمان بیش از پیش از صحت لازم و کافی برخوردار شود.

کلیدواژه: پدیدارشناسی، دانشجومعلمان، دانشگاه فرهنگیان، گزارش کارورزی

۱-۱. بیان مسئله و ضرورت تحقیق

«کارورزی در معنای عام تاریخچه به قدمت انسان دارد و می‌توان تمام اکتشافات بشر را در همین راستا و منتج از همین مراحل عملی کار و کسب تجربه در میدان عمل دانست». (ایمانی، ریحانی‌اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱) «تاریخ کارورزی با تاریخ یادگیری تجربی، آموزش و پرورش تجربی و مشارکتی گره‌خورده‌است و به اوایل سال‌های ۱۹۳۰ میلادی برمی‌گردد. این علم از آمریکا شروع شد و شامل تجربیات آموزشی مبتنی بر کار بود. در اروپا نیز کارآموزی داوطلبانه برای جوانان در اوایل قرن نوزدهم آغاز و از عناصر اصلی سیستم‌های آموزش در اروپا گردید. اما به نظر می‌رسد کارورزی ریشه تاریخی و دیرینه دارد». (مهرمحمدی، موسی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۳) «درس کارورزی به صورت رسمی در ایران با تمام فراز و فرودهایش تاریخچه‌ای به قدمت یکصد ساله تربیت‌معلم رسمی در ایران دارد». (ایمانی، ریحانی‌اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱) «ایرانیان ضمن آنکه در طول تاریخ تمدن خود همواره "معلمی کردن" را آموخته‌اند، از روزی که با نظام جدید تربیتی در دنیای جدید آشنا شدند؛ بلافاصله به ایجاد مراکزی برای تربیت‌معلم اقدام کردند و با تأسیس دارالمعلمین مقدماتی در سال ۱۲۹۷، اولین گام‌ها برای توسعه نهادهای تربیت‌معلم برداشته شد». (مهرمحمدی، موسی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۱) «کارورزی برنامه درسی مهم و حیاتی در تربیت‌معلم است و از نظر دانشجومعلمان سودمندترین برنامه در میان برنامه‌ها محسوب می‌شود». (ملکی، احمدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۵) «جانسون و گواچ (۱۹۹۲) نشان دادن «دانش قبلی و آموخته‌های تربیت‌معلم در کنار تجربه تدریس، منبع مهمی در شکل‌دهی دانش محتوایی» است». (ایران‌نژاد، موسی‌پور و همکاران، ۱۳۹۹: ۹) «کارورزی در تربیت‌معلم یعنی به عمل کشیدن مطالب نظری همراه با تمرینات متعدد و مکرر برای رسیدن مهارت‌های عملی تدریس. هدف اصلی برنامه درس کارورزی در تربیت‌معلم فراهم نمودن فرصت‌هایی برای دانشجومعلمان است تا نظریه‌ها و مهارت‌های آموزشی را در موقعیت‌های واقعی تمرین کنند». (حبیبی، ۱۳۹۹: ۳) «ماموریت اصلی تربیت‌معلم، تربیت معلمانی توانمند و شایسته است که دانش، نگرش و مهارت‌های لازم را برای حفظ و ارتقای سطح آموزش رسمی جامعه داشته‌باشد». (حبیبی، ۱۳۹۹: ۲۳) «تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، آرمان هر نظام آموزشی است. یک نظام آموزشی کارآمد، با پرورش اثربخش موجب ارتقاء رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه می‌شود. جامعه برای پرورش افراد شایسته، نیازمند نظام آموزشی و پرورشی کارآمدی است تا بتوان با به کارگیری درست اجزا و عناصر برنامه درسی؛ اعم از مواد درسی، دانش آموز، فضا و...؛ اهداف آموزشی مورد نظر نظام آموزش را به بهترین شکل تحقق بخشد». (زارع‌صفت، ۱۳۹۶: ۳۸)

«با تاسیس دانشگاه فرهنگیان (۱۳۹۰) و با تأسی از اصول و رهنمودهای مندرج در سند تحول آموزش و پرورش و همچنین مبانی نظری تحول بنیادین در آموزش و پرورش جمهوری ایران، حرکت‌ها و فعالیت‌های جدی‌تر در جهت بهره‌برداری از موازین و اصول مطروحه در اسناد بالادستی مربوطه آغاز شد.» (مهرمحمدی، موسی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵ : ۶۰) «دانشگاه فرهنگیان را می‌توان از جمله حساس‌ترین و مهم‌ترین مؤلفه‌های تعلیم و تربیت دانست، چراکه موفقیت و عدم موفقیت در ایجاد تحول در نظام‌های آموزشی منوط به ایجاد توانمندی‌های حرفه‌ای لازم معلمان است.» (جعفریان و محمودی، ۱۳۹۸ : ۲) در واقع در دانشگاه فرهنگیان دانشجومعلم‌ان در بعدهای مختلفی رشد می‌کنند و با در نظر گرفتن واحدهای مختلف برای دانشجومعلم‌ان مثل : واحدهای تربیتی، روانشناسی، کارگاهی و تخصصی و... سعی در تحقق این امر مهم دارند. «دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در طول دوره تحصیل خود (۴ ساله) در این دانشگاه هشت واحد کارورزی دارند.» (احمدی، ملکی و همکاران، ۱۳۹۸ : ۷) «آموزش حرفه‌ای بیش از خدمت، در حقیقت آغاز یک سفر یادگیری است که دانشجومعلم، با همراهی استاد راهنما و معلم راهنما، نقشه سفر، لوازم آن و چگونگی پشت سر گذاشتن فرازونشیب‌های آن را تجربه می‌کند. نکته حایز اهمیت این‌که این سفر صرفاً یک سفر فیزیکی نیست؛ بلکه سفری شناختی است و در جریان آن، هم‌زمان با کسب تجربه حرفه‌ای هویت معلمی در دانشجو معلم در حال شکل‌گیری است و می‌تواند با ترکیب تجارب پیشین و تجربه‌های کارورزی، ارتباط میان خود شخصی و خود حرفه‌ای و امیدها و آرزوهای شغل معلمی‌اش را ترسیم کند.» (جعفری شفق، تعادلی و همکاران، ۱۳۹۹ : ۹) «اصل کلمه کارورزی کردن به واژه «کارورز» برمی‌گردد و به فردی گفته می‌شود که در حین تحصیل در آموزش عالی یا بلافاصله پس از پایان دوران تحصیل، تنها با هدف کسب تجربه و مهارت‌های کاری و عملی در موسسه‌ای مشغول به کار می‌شود.» (فرخی، طاطاری، ۱۳۹۹ : ۶) «کارورزی می‌تواند با کشف، ثبت و انتقال دانش پنهان سازمان، در تحقق رابطه «برد-برد» میان دانشگاه و جامعه موثر واقع شود بنابراین، کارورزی را می‌توان خدمت متقابل دانشگاه و جامعه به خود و یکدیگر دانست.» (حسینی، ۱۳۹۴ : ۱۲) برای کارورزی تعاریف زیادی آورده شده است؛ که ما به دو تعریف کوتاه از آن بسنده می‌کنیم : «کارورزی یا تدریس عملی عبارت است از کاربرد اصول و تئوری‌های تعلیم و تربیت در جریان آموزش به منظور کسب مهارت‌های عملی تدریس و اخذ کفایت و شایستگی معلمی. کارورزی تدابیری است که برای حصول اطمینان از جریان آمادگی، در دوره انتقال از نظر به عمل اتخاذ شده است.» (مهرمحمدی، موسی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵ : ۴۰) نکته قابل ملاحظه این است که، دانشجومعلم‌ان پس از گذراندن واحدهای کارورزی به یک مفهوم دقیق و کامل از من حرفه‌ای خودشان می‌رسند، که آیینۀ تمام نمای معلمی‌اشان در آینده می‌باشد؛ و از این طریق می‌توانند به رفع نقاط ضعف خود و افزودن بر توانایی‌های خود بپردازند.

هدف از نگارش پژوهش حاضر و جمع‌آوری اطلاعات، واکاوی و بررسی گزارشاتی است که در ایام کارورزی مجازی یعنی در دوره همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ که توسط دانشجومعلم‌ان دانشگاه

فرهنگیان ارائه گردیده است، تا میزان صحت و صداقت آنان در ارائه گزارشات خود، سنجیده شوند. «با شروع بیماری کرونا اجرای کارورزی و حضور دانشجومعلمیان در مدارس به شکل تعریف شده، در ساختار آموزشی دانشگاه فرهنگیان امکان پذیر نبود. بنابراین ضرورت ایجاد می کرد از روش های جایگزین که مستلزم عدم حضور دانشجومعلمیان در مدارس و دانشگاه باشد، بهره گیری شود». (ایمانی، ریحانی اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵۲) در این برهه از زمان «شرایط ایجاد می کرد تا موضوع آموزش هم تغییرات قابل توجهی داده شود تا دانشجومعلمیان با کمترین آسیبها و بهترین و موثرترین دریافت های آموزشی، تربیتی و مهارتی را داشته باشند. در این شرایط آموزشی خاص لازم است، درس کارورزی به دلیل اهمیت ویژه ای که دارند، مورد توجه کارشناسان و مسئولان حوزه آموزش و بالاخص گروه کارورزی قرار گیرد». (ایمانی، ریحانی اردبیلی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵۳)

با توجه به تصمیمات صاحب نظران مبنی بر مجازی شدن کارورزی دانشجومعلمیان و تغییرات آموزشی حاصل از آن، و اهمیت گزارش صحیح دادن دانشجومعلمیان که می تواند شامل: رعایت صداقت و راستگویی معلمان، رعایت اخلاق حرفه ای آنان و رعایت قانونمند بودن آنان باشد، چرا که یک معلم با دارا بودن صفات انسانی بسیار والا و رعایت آنها در چارچوبی دقیق می تواند یک الگوی مناسبی هم برای دانش آموزانش باشد. بنابراین، پژوهش حاضر در راستای تحقق این امور مهم، به بررسی یک مصاحبه دقیق از دانشجومعلمیان پرداخته است، تا با بررسی نتایج آن به این موضوع پی ببرد که تا چه میزان روش های اتخاذ شده توانسته اند، موفقیت آمیز عمل کنند.

۲-۱. پیشینه پژوهش

ملکی، احمدی، مهرمحمدی و امام جمعه (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان «ارزیابی برنامه ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان» به بررسی ارزیابی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان از سه منظر منابع علمی و نظری حوزه تأمل، تجارب جهانی، و تجربه زیسته ذینفعان بوده است و همچنین به بررسی ویژگی های برنامه ی کارورزی چهار کشور سنگاپو، استرالیا، کانادا، و فنلاند پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که برنامه کارورزی تأملی دانشگاه فرهنگیان، در برخی عناصر به ویژه، عنصر زمان، اهداف و انتظارات، محتوا، تنظیم نقش معلم راهنما، و عنصر ارزشیابی، دلالت های علمی را رعایت نکرده و با وجود داشتن رویکرد یکسان با چهار کشور مورد مطالعه، در برخی عناصر فاصله زیادی با آنها دارد. علاوه بر این، واکاوی تجربه زیسته ذینفعان نیز وجود کاستی هایی را در این برنامه نشان می دهد.

فرخی و طاطاری (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «کارورزی و تاثیر آن بر توانمندسازی دانشجو معلمان» به بررسی راهکارهایی برای شناخت بیشتر و عمیق تر درس کارورزی و بیان اهمیت این درس در دانشگاه فرهنگیان اشاره شده است که دانشجومعلمیان با گذراندن دوره های آن، مهارت های عملی فراوانی در زمینه معلمی، حضور و اداره کلاس پیدا می کنند، پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که کارورزی درسی در کنار سایر دروس نیست و پلی بین نظر و عمل است که دانش و نظریه

دانشگاهی را با کاربرد و مهارت در محیط کار تلفیق می‌کند و مهارت‌های حرفه‌ای دانشجویان را تقویت می‌کند که موجب آماده‌سازی آنان برای ورود قوی‌تر به کلاس درس می‌شود. ایران‌نژاد، موسی‌پور، صفرنواده، اظهري و محمدشفيعی (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «تجربه زیسته استادان راهنمای برنامه جدید کارورزی تربیت معلم ایران» به بررسی تجربه زیسته استادان راهنمای دارای تجربه اجرای همه برنامه‌های کارورزی (۱-۴)، که در اولین نوبت اجرای آن مشارکت داشته‌اند، از طریق مصاحبه به بازخوانی و بر اساس آن، تصویر برنامه‌های کارورزی ترسیم گشته است، پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برنامه‌های کارورزی دارای «مقبولیت» بوده‌اند و توانسته‌اند به توسعه شایستگی‌های دانشجویان، افزایش توانایی معلمان راهنما و حتی بهبود آگاهی استادان راهنما کمک کنند. باوجود این، اجرای اولین دوره این برنامه با مشکلات اجرایی و پشتیبانی همراه بوده و استادان راهنمای کارورزی باور دارند که «برنامه جدید کارورزی باید حفظ شود» و در برخی جنبه‌ها، «اصلاح گردد».

احمدی، ملکی، مهرمحمدی و امام جمعه (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «سیر تحول برنامه کارورزی نظام تربیت معلم ایران» به بررسی برنامه کارورزی نظام تربیت معلم صد ساله ایران از نظر رویکرد، چه تحولاتی داشته است؟ در هر دوره چه رویکردی غالب بوده و آیا در دوره فعلی، که رویکرد این برنامه به طور مشخص تأملی بیان شده است، بر اساس منابع علمی و نظری مربوط به تأمل، ویژگی‌های کارورزی تأملی را دارد؟ کاستی‌های احتمالی برنامه در این زمینه چیست و چشم انداز آینده این برنامه چگونه باید باشد؟ پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که: برنامه کارورزی در ایران، سال‌های بسیار، از تاسیس دارالمعلمین و دارالمعلمات در سال ۱۲۹۷ تا دهه هفتاد، رویکرد استاد-شاگردی داشته است، اولین نشانه‌های اتخاذ رویکرد تکنیکی برای برنامه کارورزی، در دهه هفتاد دیده می‌شود که بنا به شواهدی که در این مطالعه ذکر شده است می‌توان ادعان کرد که حتی در آن دوره نیز این برنامه نسخه کاملی از این رویکرد نبوده است، اتخاذ رویکرد تأملی، برای کارورزی، در سال ۱۳۹۲ پس از تاسیس دانشگاه فرهنگیان، نقطه عطفی تاریخی برای کارورزی ایران است، اما تحلیل برنامه این دوره از منظر منابع علمی مربوط به تأمل نشان می‌دهد که برنامه قصد شده فعلی نیز دارای کاستی‌هایی است.

جعفریان و محمودی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «پدیدارشناسی تجارب معلمان راهنمای کارورزی از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی» به بررسی مطالعه تجربیات معلمان راهنمای کارورزی از اجرای طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که طرح جدید کارورزی باعث تلفیق هرچه بیشتر نظریه و عمل می‌شود که مهم‌ترین ثمره آن، انتقال تجارب معلم راهنما به دانشجویان معلمان زارع‌صفت (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «واکاوی تجربه‌های زیسته کارورزی در دانشگاه فرهنگیان: الگوی مفهومی» به بررسی واکاوی تجارب زیست شده برنامه درسی کارورزی در دانشگاه فرهنگیان

پرداخته است تا در سایه چنین تلاشی به تدوین الگویی مفهومی دست یابد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که مسائل برنامه درسی کارورزی در شبکه‌ای از مقولات قرار می‌گیرند، در بخش اساتید راهنمای کارورزی در مجموع ۴ مقوله شناختی، نگرشی، سازمانی و تعاملاتی، در بخش معلمان راهنما ۳ مقوله سازمانی، نگرشی و تعاملاتی، در بخش کارورزان ۵ مقوله شناختی، عاطفی، نگرشی، رفتاری، تعاملاتی و مقوله سایر مسائل تدوین گردیده است.

پیشینه‌های موجود در این زمینه نشان می‌دهد که، افراد مختلف و متخصصی در ارتباط با کارورزی به بررسی و جمع‌آوری مطالب و داده‌ها پرداخته‌اند. لذا تفاوت پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های موجود در این است که، به بررسی میزان صحت و اعتبار گزارش نویسی دانشجومعلم از روند طی کردن دوره کارورزی در ایام کرونا که به صورت مجازی بوده، پرداخته است.

با همه این تفاسیر و اطلاعات موجود نمی‌توان از اهمیت ویژه شغل معلمی و وظیفه خطیر این شغل به راحتی عبور کرد؛ و معلم برای معلمی کردن باید ملاک‌های کافی و لازم را برخوردار باشد. یکی از این ملاک‌های مهم رعایت و دارا بودن اخلاق حرفه‌ای معلم است و به دلیل اهمیتی که دارد دانشجومعلم یک درس دو واحدی را تحت عنوان "اخلاق حرفه‌ای معلم" می‌گذرانند. «شهید مطهری می‌نویسد: اخلاق عبارت است از: علم زیستن، یا علم چگونه زیستن... در حقیقت، چگونه زیستن دو شعبه دارد: شعبه چگونه رفتار کردن و شعبه چگونه بودن. چگونه رفتار کردن، مربوط می‌شود به اعمال انسان که البته شامل گفتار هم می‌شود که چگونه باید باشد و چگونه بودن، مربوط می‌شود به خوبی‌ها و ملکات انسان که چگونه و به چه کیفیت باشد». (طاهری، ۱۴۰۰: ۱۴) «مقصود از اخلاق حرفه‌ای مجموعه قواعدی است که باید افراد داوطلبانه بر اساس ندای وجدان و فطرت خویش در انجام کار حرفه‌ای رعایت کنند، بدون آنکه الزام خارجی داشته باشند». (طاهری، ۱۴۰۰: ۱۵) بنابر این ضرورت با در نظر گرفتن این موضوع و بررسی دقیق مصاحبه‌ای که از دانشجومعلم به عمل آمده بود به این موضوع پی ببرم معلمان آینده کشور عزیزمان ایران تا چه میزان از اخلاق حرفه‌ای در شغل خطیر معلمی برخوردار هستند و تا چه میزان در نوشتن گزارشات خود به این اخلاق پایبند بوده‌اند.

جدول ۱ - مشخصات مصاحبه‌شوندگان پژوهش

کد	رشته	نام مرحله کارورزی	سال ورود به دانشگاه	سن	محل خدمت
۱	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	شهرقدس
۲	آموزش ابتدایی	۲	۹۸	۲۱	منطقه ۱۷
۳	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	اشتهارد
۴	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	منطقه ۱۷
۵	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۳	منطقه ۱۶
۶	آموزش زبان انگلیسی	۴	۹۷	۲۱	ملارد
۷	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۳	نظرآباد
۸	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	پردیس
۹	آموزش ابتدایی	۲	۹۸	۲۲	شهرقدس
۱۰	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	ملارد
۱۱	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۳	منطقه ۱۷
۱۲	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	منطقه ۱۵
۱۳	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	سمنان
۱۴	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	ناحیه ۳ کرج
۱۵	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	منطقه ۱۷
۱۶	آموزش ابتدایی	۲	۹۸	۲۰	شهرقدس
۱۷	آموزش زبان عربی	۴	۹۷	۲۲	منطقه ۱۸
۱۸	آموزش فیزیک	۴	۹۷	۲۲	قم
۱۹	آموزش ابتدایی	۲	۹۸	۲۱	منطقه ۱۶
۲۰	آموزش ابتدایی	۲	۹۸	۲۱	منطقه ۱۸

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش تحقیق پژوهش حاضر، کیفی از نوع پدیدارشناسی می‌باشد. «پدیدارشناسی همچنان حدود حقیقت را بررسی می‌کند؛ حدودی نظیر «وجه‌های دیگر» که اجازه نمی‌دهند تا چیزها به طور کامل آشکار شوند. خطاها و ابهام‌هایی که به همراه هویدایی هستند و رسوباتی که ما را مجبور می‌کند تا همیشه چیزهایی را که از قبل می‌دانستیم، دوباره به یاد آوریم. پدیدارشناسی به آشفتگی‌های حقیقت اقرار می‌کند، اما اجازه نمی‌دهد این امر موجب ناامیدی ما شود. آن‌ها تنها آشفتگی و درهم ریختگی هستند و نه ذات هستی ما. پدیدارشناسی همواره بر این واقعیت تاکید می‌کند که حقیقت و هویدایی به همراه این سایه‌ها به دست می‌آید.» (ساکالوفسکی به نقل از قربانی، ۱۳۸۴ : ۳۱۸)

جامعه پژوهش حاضر را دانشجومعلمان واحد خواهران دانشگاه فرهنگیان استان تهران، ورودی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ که در حال گذراندن کارورزی یک - چهار می‌باشد، تشکیل داده‌اند؛ که با روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند انتخاب شده‌اند، و با تمام دانشجومعلمان مصاحبه‌ای عمیق و ساختاریافته شامل ۸ سؤال تشریحی صورت پذیرفت؛ سؤالات این مصاحبه نیز به تأیید اساتید صاحب‌نظر رسید. بر اساس این رویه درمورد شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر با کمک مطلعین شرکت‌کنندگان انتخاب شدند و محقق با انجام مصاحبه عمیق و دقیق از ۱۸ نفر از دانشجومعلمان در شهر تهران به اشباع داده‌ها رسید. ملاک‌های مشمول عبارت بودند از: دانشجومعلمان استان تهران (واحد خواهران) که حداقل یک واحد کارورزی گذرانده باشند. و ملاحظات اخلاقی در پژوهش حاضر ناشناس ماندن شرکت‌کنندگان، رضایت قلبی آن‌ها، آزادی بیان آن‌ها و رفتار محترمانه با آنان بود.

(۱) میزان صحت گزارش‌نویسی دانشجومعلمان در ایام کرونا به چه صورت بوده است؟

(۲) از نظر دانشجومعلمان، چه عواملی ایجادکننده و مانع صحت در ارائه گزارش کارورزی شده است؟

(۳) چه راهکارهایی برای حل این مسئله وجود دارد؟

روش اجرا

در پژوهش حاضر برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از روش مصاحبه عمیق و ساختاریافته و به صورت چهره به چهره استفاده شد. مصاحبه عمیق و دقیق آن‌هم به صورت حضوری باعث می‌شود محقق به طور کامل بر شرایط نظارت داشته باشد و بتواند سؤالات مصاحبه را دقیق‌تر و با توضیح بیشتر ارائه دهد؛ تا در روند طی شدن جمع‌آوری اطلاعات خلل و ابهامی وارد نشود، همچنین می‌توان خاطر شرکت‌کنندگان را از محرمانه بودن اطلاعات حفظ کرد.

افراد شرکت‌کننده در این مصاحبه بر اساس اهداف پژوهش حاضر حداقل یک واحد کارورزی را گذرانده بودند. ابتدا با افراد شرکت‌کننده پس از هماهنگی‌های لازم برای زمان و مکان مناسب و مشخص، برای انجام مصاحبه، در ابتدای مصاحبه مجدد به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه باقی خواهند ماند و جایی درج پیدا نخواهند کرد. از تک تک شرکت‌کنندگان به صورت انفرادی مصاحبه صورت پذیرفت و بر اساس راحتی شرکت‌کنندگان و به انتخاب آنان اطلاعات به دو صورت شفاهی و کتبی گردآوری شد، و میانگین زمان مصاحبه برای هر نفر ۳۰ تا ۴۰ دقیقه به طول انجامید.

یافته‌ها

تحلیل داده‌ها در تحقیق پدیدارشناسی همچون تحقیقات کیفی یک الگوی منظمی از تکرار جمع-آوری و تحلیل همزمان داده‌هاست. این الگو اغلب مراحل از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و... تا اشباع داده‌ها می‌باشد. روش‌های مختلفی برای تحلیل داده‌ها در پدیدارشناسی مطرح است که با توجه به

ویژگی‌های این پژوهش از روش هفت مرحله‌ای کلایزری استفاده شده است. (عنایت و غفاری، ۱۳۹۸ : ۳۸)

نتایج پژوهش حاضر نشان داد درصد فراوانی دانشجومعلمیان کارورزی ۴ (ورودی ۱۳۹۷) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده است برابر است با ۰/۶ درصد و درصد فراوانی دانشجومعلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۴ درصد می‌باشد همچنین دانشجومعلمیان کارورزی ۲ (ورودی ۱۳۹۸) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده است برابر است با ۰/۱ درصد و درصد فراوانی دانشجومعلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۳ درصد می‌باشد.

پژوهش حاضر از ۸ مقوله فرعی تشکیل شده است. به طور کلی شرکت‌کنندگان در این مقوله‌ها طبق نظرات آنان کارورزی در بستر مجازی، در هر صورت کم و کاستی‌هایی داشته است و نقاط ضعف آن بر نقاط قوت آن غالب بوده است و کارورزی به صورت حضوری از صحت لازم و کافی‌ای برخوردار بوده و بیشتر شرکت‌کنندگان اعتقاد داشتند که اگر گزارش‌های آنان دارای عدم صحت است بیشتر مربوط به بخش، نوشتن گزارش از حضور در کلاس‌های مدرسه (شاد) می‌باشد؛ همچنین آنان عواملی را که باعث بروز این اتفاق می‌شود نبود نظارت صحیح، تعاملی نبودن شبکه شاد، عدم آگاهی و عدم فرصت تدریس و... می‌دانند و اکثر شرکت‌کنندگان نظارت استاد کارورز خود را سهل‌گیرانه می‌دانستند.

شرکت‌کننده کد ۱ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت مجازی همراه با آسیب‌هایی است چرا که این واحد به صورت عملی می‌باشد و ضرورت اجرای آن در بستر حضوری می‌باشد؛ ایشان اغلب گزارش‌ها را صحیح دانسته، و در صورت وجود عدم صحت مربوط به بخش، گزارش‌نویسی از کلاس‌های مدرسه (شاد) می‌دانستند و علت آن را عدم حضور حقیقی استاد راهنما را و نبود مستقیم استاد راهنما در کلاس درس دانسته و نظارت استاد خود را کامل و دقیق ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۲ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت مجازی باعث صرفه‌جویی در زمان می‌شود اما مجازی شدن کارورزی باعث می‌شود که دانشجومعلمیان نتوانند ارتباط خوبی با دانش‌آموزان بگیرند و امکان بررسی دقیق گزارش‌ها وجود نداشت و گاهی دانشجومعلمیان برای رضایت استاد راهنمای خود دست به تخیلاتی در گزارش‌نویسی می‌زدند و علت را در بی‌حوصلگی و عدم فعالیت جدی و منفعل بودن دانشجومعلمیان می‌دانستند، همچنین روش استاد خود را در بررسی گزارش‌ها به صورت سخت‌گیرانه ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۳ در پاسخ سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت مجازی همانند یک ماکت کوچکی بود که باعث شد دانشجومعلمیان بتوانند با تمام محدودیت‌ها تجاربی را کسب کنند؛ اما همچنین ایشان به صحبت‌های خود افزودند که، تلفیق آن با تجربه حضوری قطعاً مثر ثمر خواهد بود و اغلب گزارش‌ها را صحیح می‌دانستند و اگر صحتی هم وجود نداشت علت آن را عدم آگاهی

دانشجومعلمان از درک صحیح این واحد می‌دانستند و گزارشات حضوری را به علت دقت زیاد و ظریف‌نگری برتر از گزارش‌های مجازی می‌دانستند و معتقد بودند سخت‌گیری یا سهل‌گیری هر استادی مرتبط با دیدگاه خود دانشجومعلمان است.

شرکت‌کننده کد ۴ در پاسخ به سؤالات مصاحبه با مجازی شدن کارورزی موافق نبودند اما اغلب گزارش‌ها را صحیح می‌دانستند و نظارت استاد خود را خوب و کامل و منظم ارزیابی می‌کردند؛ ولی گاهی اوقات کم‌کاری‌هایی در بخش حضور در مدارس در دوره مجازی کارورزی احساس می‌شد.

شرکت‌کننده کد ۵ در پاسخ سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت مجازی همراه با آسیب‌های جدی و بسیاری است که، باعث عدم اعتماد به نفس در دانشجومعلمان می‌شود و دانشجومعلمان در اولین جلسه‌های حضور خود در مدرسه تجربه کافی را نخواهند داشت. ایشان اغلب گزارش‌ها را صحیح دانسته و اگر کم و کاستی در گزارش‌ها وجود داشت مربوط به مرحله برقراری ارتباط در اجرای طرح درس می‌دانستند چرا که زمان کافی برای این کار وجود نداشت و عدم صداقت را عدم فرصت تدریس توسط معلم راهنما به دانشجومعلمان می‌دانسته و نظارت استاد خود را به گزارش‌ها خوب ارزیابی می‌کردند همچنین ایشان اعتقاد داشتند که در کارورزی مجازی گاهی اطلاعات می‌تواند تغییر کند.

شرکت‌کننده کد ۶ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بودند که، کارورزی مجازی فقط در پیشرفت و استفاده از تکنولوژی موثر بوده و ضعف شدید آن در عدم ارتباط مستقیم دانشجومعلمان با دانش‌آموزان می‌باشد و معتقد بودند گزارش و فعالیت‌ها تا حد زیادی دستخوش تغییرات بوده و با واقعیت‌ها فاصله داشته است، و عدم صداقت را اجبار کردن دانشجومعلمان به گزارش‌نویسی به شیوه حضوری می‌دانند و روش استاد خود را سهل‌گیرانه ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۷ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بودند اینکه، کارورزی در دوره مجازی متوقف نشد، نکته بسیار خوبی است و باعث شد بیشتر افراد با تکنولوژی آشنا شوند و با آن ارتباط برقرار کردند. ولی ضعف آشکار آن نبود ارتباط مسقیم دانشجومعلمان با دانش‌آموزان می‌باشد و ایشان عقیده داشتند که، برخی به گزارشات خود پروبال داده‌اند تا بتوانند نظر استاد راهنمای خودشان را جلب کنند؛ چرا که برخی از استادان راهنما تاکید بر نوشتار زیاد و صفحات زیاد داشتند همچنین نظارت استاد خود را خوب ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۸ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، برگزاری کارورزی به صورت مجازی ضعف‌های خیلی زیادی دارد و یادگیری در آن مضر است اما معتقد هستند در هر صورت کارورزی در هر دوره‌ای باید طی شود و اغلب گزارشات را صحیح دانسته و عدم صداقت را مربوط به گزارش تدریس در شاد می‌دانند چرا که کلاس‌ها به صورت تکراری بود و گزارش‌های حضوری دقیق‌تر می‌باشد و نظارت استاد خود را همراه با مستندات خیلی کامل و دقیق ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۹ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، به جز روش مجازی در دوران کرونا روشی برای برگزاری کارورزی وجود نداشت و برگزاری کارورزی حتی در بستر مجازی و در دوره کرونا و متوقف نشدن آن را نقطه قوت آن می‌دانستند. اما ضعف شدید آن را در عدم ارتباط دانشجومعلم با دانش‌آموزان دانسته‌اند، ایشان گزارش‌ها را در دوره مجازی حقیقی متوسط رو به بالا ارزیابی می‌کنند و علت آن را روش استاد راهنمای خود در پرسش هفتگی همراه با مستندات و نظارت دقیق بر گزارش آنان می‌دانستند. اما اگر زمانی عدم صحتی در گزارش‌ها وجود داشته مربوط به عدم وجود زمان کافی از سمت استاد راهنما بوده است.

شرکت‌کننده کد ۱۰ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی مجازی باعث صرفه‌جویی در زمان می‌شود اما ضعف آن در عدم تسلط کافی و ارتباط دانشجومعلم با دانش‌آموزان می‌باشد؛ چرا که در دوره مجازی دانشجومعلم نمی‌توانند در هنگام تدریس زبان بدن دانش‌آموزان را ببینند و از میزان تاثیرگذار بودن تدریس خود آگاه شوند. ایشان اغلب گزارش‌ها را صحیح می‌دانستند، چرا که همراه با ارائه شفاهی و مستندات بوده و نظارت استاد خود را بسیار منظم و دقیق ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۱۱ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت حضوری قطعاً اثربخش‌تر می‌باشد اما به صورت مجازی آن هم خالی از لطف نبوده و فقط بخشی از گزارش‌ها را صحیح نمی‌دانند که، مربوط به گزارش‌نویسی از کلاس‌های شاد می‌شد و عدم صحت آن را در فراهم نبودن شرایط می‌دانند و نظارت استاد خود را آسان ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۱۲ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، نقاط ضعف بر نقاط قوت غالب بوده و عقیده داشتند بیشتر گزارش‌ها صحیح بوده‌اند و اگر عدم صحتی هم وجود داشته مربوط به بخش گزارش روزانه از جلسات کلاس‌های شاد بوده است و عدم صداقت را بر زیاد بودن تعداد گزارش‌ها می‌دانستند و گزارش‌های حضوری را بسیار دقیق‌تر ارزیابی می‌کردند چراکه در آن دقت‌نظر بیشتری وجود دارد است. ایشان نظارت استاد خود را در برخی موارد سخت‌گیرانه و در برخی دیگر آسان ارزیابی می‌کردند.

شرکت‌کننده کد ۱۳ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، در دوره کارورزی مجازی دانشجومعلمان تجارب بسیار متفاوتی بدست آوردند آن‌ها توانستند شیوه‌های تدریس و مدیریت کلاس به روش مجازی را بیاموزند، ایشان اغلب گزارش‌ها را صحیح دانسته و اگر عدم صحتی وجود داشته مربوط به بخش مرحله تدریس به علت آشنا نبودن کامل دانشجومعلمان با این مرحله می‌دانسته‌اند. و علت آن را سخت‌گیری استاد راهنما و ریزنگری دقیق ایشان می‌دانند و روش استاد خود را در نظارت دقیق ارزیابی می‌کنند.

شرکت‌کننده کد ۱۴ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، نقاط ضعف کارورزی مجازی بسیار بیشتر از نقاط قوت آن می‌باشد. و به علت کمبود زمان گزارش‌ها اغلب صحت لازم را نداشته و برخی گزارش‌های خود را از اینترنت کپی می‌کردند و علت عدم صداقت را، عدم نظارت مستقیم استاد

راهنمای خود می دانسته و فایده گزارش نویسی و کارورزی حضوری را خیلی زیاد می دانسته اند و روش استاد خود را سخت گیرانه ارزیابی می کردند.

شرکت کننده کد ۱۵ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی به صورت مجازی دارای اثرات مثبت هرچند کم بوده است. ایشان عقیده داشتند بیشتر گزارش های مجازی صحیح بوده اما درجایی که سخت گیری زیاد مدیر مدرسه و استاد دیده می شد دانشجوی معلمان برای کسب رضایت آنان دست به تخیلاتی می زدند و نظارت استاد خود را تا حد زیادی سخت گیرانه ارزیابی می کردند.

شرکت کننده کد ۱۶ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی مجازی باعث عدم ارتباط مناسب میان دانشجوی معلمان با دانش آموزان شد؛ اما از این چالش ها می توان در راستای بهتر شدن مشکلات و ارائه راه حل برای آن ها بود. همچنین دانشجوی معلمانی که سعی داشتند به دنبال یافتن مشکل حقیقی باشند صداقت کامل را رعایت می کردند و اگر عدم صداقتی وجود داشت مربوط به روابط بین کارکنان مدرسه بود. ایشان نظارت استاد راهنمای خود را همراه با مستندات و کامل و دقیق ارزیابی می کردند.

شرکت کننده کد ۱۷ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، نقاط قوت کارورزی مجازی صرفه جویی در زمان و استفاده از تکنولوژی بود اما نقاط ضعف آن عدم ارتباط بوده و به نظر ایشان ۴۰ درصد گزارش ها صحیح بوده؛ ایشان معتقد بودند در نوشتن گزارش ها باید از تجربه های خود استفاده کرد اما در برخی از گزارش های کارورزی دیگران از سایر گزارش های موجود در اینترنت استفاده می کردند و عدم صداقت را جدی نمی گرفتند و می خواستند که گزارش های خود را پربار کنند. ایشان نظارت استاد راهنما را در برخی موارد خیلی خوب و در برخی موارد نسبی ارزیابی می کردند.

شرکت کننده کد ۱۸ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، مجازی شدن کارورزی باعث ذخیره سازی زمان می شود و کارورزی مجازی بسیار مفید است؛ چرا که ایشان با وجود معلم راهنمای خوب و مدیر مدرسه خوب و همکاری آنان گزارش های خود را کاملا صحیح می دانستند و نظارت استاد راهنمای خود را همراه با مستندات ارزیابی می کردند.

شرکت کننده کد ۱۹ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، مجازی شدن کارورزی دارای نقاط قوت نمی باشد و یکی از مهم ترین نقاط ضعف آن عدم ارتباط چشمی با دانش آموزان می باشد و از نظر ایشان حتی با سخت گیری برخی از استادان راهنما بسیاری از دانشجوی معلمان ممکن بود که از صحت لازم در مستندات و ثبت گزارش ها فاصله بگیرند و همچنین ارزیابی استاد راهنمای خود را در برخی از موارد بسیار دقیق می دانستند.

شرکت کننده کد ۲۰ در پاسخ به سؤالات مصاحبه معتقد بود که، کارورزی مجازی با تمام کمبودهایی که داشت؛ باعث صرفه جویی در زمان شد و برخی از دانشجوی معلمان با داشتن استاد راهنمای باتجربه و کادر خوش برخورد مدرسه شانس بیشتری در ثبت دقیق گزارش های خود داشتند، و در برخی از

مراحل مثل توصیف دقیق ممکن بود از صحت لازم فاصله بگیرند و همچنین ایشان نظارت استاد راهنمای خود را عالی ارزیابی می‌کردند.

جدول ۲: عوامل و موانع ایجادکننده صحت در ارائه گزارش کارورزی به صورت مجازی از

دیدگاه دانشجویان

ردیف	عوامل ایجادکننده صحت در ارائه گزارش کارورزی مجازی	موانع ایجادکننده صحت در ارائه گزارش کارورزی مجازی
۱	آشنایی با مؤلفه‌های تکنولوژی آموزشی	عدم حضور و نظارت مستقیم استاد راهنما
۲	صرفه‌جویی در زمان	عدم در اختیار داشتن زمان کافی جهت فعالیت
۳	کسب تجربی متفاوت برای معلمی‌کردن	عدم ارتباط مستقیم دانشجو معلم با دانش‌آموزان
۴	یادگیری تدریس به روش مجازی	سخت‌گیری بیش از اندازه برخی اساتید و مدیر مدرسه
۵	یادگیری مدیریت کلاس به روش مجازی	عدم فعالیت جدی و منفعل بودن دانشجو معلمان
۶		عدم درک صحیح این واحد توسط دانشجو معلمان
۷		عدم اعتماد به نفس کافی در دانشجو معلمان
۸		عدم فرصت تدریس توسط معلم راهنما
۹		اجبار دانشجو معلمان به گزارش‌نویسی به شیوه حضوری
۱۰		تأکید بسیار برخی اساتید بر تعداد صفحات گزارش‌ها

بحث و نتیجه‌گیری

به دلیل اهمیت واحد کارورزی بلاخص در دانشگاه فرهنگیان، که در آینده شیوه معلمی‌کردن و تدریس دانشجو معلمان دارد؛ دانشجو معلمان باید به مهارت‌های تدریس آراسته شوند. به همین دلیل پژوهش حاضر با بررسی میزان صحت گزارش‌نویسی دانشجو معلمان در ایام کرونا و انجام مصاحبه عمیق با ۲۰ نفر از دانشجو معلمان در قالب ۸ مقوله و پس از بررسی عمیق مصاحبه‌ها به عوامل ایجادکننده صحت و موانع آن رسید؛ تا با بررسی دقیق آن بتوان به رفع مشکلات و موانع در جهت پیشبرد بهتر کارورزی پرداخت.

در پاسخ به سؤال میزان صحت گزارش‌نویسی دانشجو معلمان در ایام کرونا باید افزود که، اغلب گزارش‌ها صحیح و کامل بوده است و فقط در برخی موارد عدم صداقت دیده می‌شود. درصد فراوانی دانشجو معلمان کارورزی ۴ (ورودی ۱۳۹۷) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده است برابر است با ۰/۶ درصد و درصد فراوانی دانشجو معلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۴ درصد می‌باشد همچنین دانشجو معلمان کارورزی ۲ (ورودی

۱۳۹۸) که گزارش‌های کارورزی آنان دارای صحت کامل بوده است برابر است با ۰/۱ درصد و درصد فراوانی دانشجومعلمانی که گزارش کارورزی آنان فاقد اعتبار و صحت و درستی لازم نبوده است برابر با ۰/۳ درصد می‌باشد.

در پاسخ به سؤال عوامل ایجادکننده و موانع صحت در ارائه گزارش‌نویسی می‌توان به جدول شماره ۲ اشاره کرد؛ که برخی از عوامل ایجادکننده آن بدین شرح می‌باشد: آشنایی با مؤلفه‌های فناوری، صرفه‌جویی در زمانو کسب تجارب متفاوت و... و از موانع آن می‌توان به: عدم نظارت مستقیم استاد راهنما، عدم ارتباط مستقیم و سخت‌گیری برخی اساتید و... اشاره کرد.

در پاسخ به سؤال ارائه راهکار، جهت ارائه راهکار توسط نگارنده که پس از مطالعه و بررسی دقیق مصاحبه‌ها به صاحب‌نظران و مسئولین آموزش و پرورش می‌توان اشاره کرد، بدین شرح می‌باشد که: با در نظر گرفتن زیرساخت‌هایی مناسب شرایطی پدید آید که استادان راهنما بتوانند نظارت مستقیم بر گزارش‌نویسی دانشجومعلمان داشته باشند، و برای درک بهتر کارورزی دانشجومعلمان واحدهایی را برای شناخت بیشتر و بهتر کارورزی بگذرانند و بدانند واحد کارورزی فقط برای تخصص آن‌ها است و نگرانی بابت مردود شدن از این واحد را نداشته باشند، همچنین با ایجاد نگرش جدید در برخی اساتید، اساتید به این نکته توجه داشته باشند در گزارش‌های کارورزی کیفیت بر کمیت اهمیت فراوانی دارد. پیشنهادات برای پژوهشگرانی که پژوهش حاضر را مطالعه می‌کنند این است که، می‌توانند در موضوعات دیگری از جمله:

بررسی نگرش اساتید کارورزی نسبت به اعتبار گزارش‌های کارورزی در ایام کرونا؛
بررسی نگرش معلمان راهنما در عملکرد کارورزان؛
ارائه راهکار برای اصل صداقت در گزارش‌ها توسط خود دانشجومعلمان؛

منابع

احمدی، آمنه؛ و جمعی از نویسندگان (۱۳۹۹). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور، انتشارات دانشگاه فرهنگیان: تهران

احمدی، غلامعلی؛ ملکی، صغری؛ مهرمحمدی، محمود؛ امام‌جمعه، سید محمدرضا (۱۳۹۸). سیر تحول برنامه کارورزی نظام تربیت‌معلم ایران، فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۳۸

ایران‌نژاد، منصوره؛ موسی‌پور، نعمت‌الله؛ صفرنواده، مریم؛ اظهري، محبوبه؛ محمدشفیعی، عبدالسعید (۱۳۹۹). تجربه زیسته استادان راهنمای برنامه جدید کارورزی تربیت‌معلم ایران، فصلنامه نظریه و عمل برنامه درسی شماره ۱۵

ایمانی، هما؛ ریحانی‌اردبیلی، عظیمه؛ گلمرادی، صدف؛ وخشوی، سیده طیبه (۱۳۹۹). روایت‌هایی از کارورزی مجازی در دانشگاه فرهنگیان، انتشارات تیک: تهران

جعفریان، وحیده؛ محمودی، فیروز (۱۳۹۸). پدیدارشناسی تجارب معلمان راهنمای کارورزی از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان شرقی، فصلنامه علمی پژوهشی تدریس پژوهی جعفری شفق، منیره؛ تعادلی، منیره؛ غفاریان عیدگاهی مقدم، جمیله (۱۳۹۹). راهنمای عملی کارورزی ۱ و ۳، انتشارات دانشگاه فرهنگیان : تهران

حیبی، حلیمه (۱۳۹۹). کارورزی در تربیت معلم : خود شرح حال نویسی اثربخش برای تربیت حرفه- ای، انتشارات کنکاش : اصفهان

حسینی، سید سعید (۱۳۹۴). کارورزی ۲، انتشارات دانشگاه پیام‌نور : تهران

زارع‌صفت، صادق (۱۳۹۶). واکاوی تجربه‌های زیسته کارورزی دانشگاه فرهنگیان : الگوی مفهومی، فصلنامه نظریه و عمل در برنامه درسی

ساکالوفسکی، رابرت به نقل از؛ قربانی، محمدرضا (۱۳۸۴). درآمدی بر پدیدارشناسی، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی : تهران

طاهری، محمدرضا (۱۴۰۰). اخلاق حرفه‌ای معلم، انتشارات تیک : تهران

عنایت، حلیمه؛ غفاری، داریوش (۱۳۹۸). مطالعه پدیدارشناسانه بسترهای اعتیاد به مواد مخدر در زنان، فصلنامه اعتیاد پژوهی سوءمصرف مواد شماره ۵۱

فرخی، افروز؛ طاطاری، علیرضا (۱۳۹۹). کارورزی و تاثیر آن بر توانمندسازی دانشجومعلم، نشریه پویش در آموزش علوم انسانی دانشگاه فرهنگیان شماره ۲۱

ملکی، صغری؛ احمدی، غلامعلی؛ مهرمحمدی، محمود؛ امام‌جمعه، سید محمدرضا (۱۴۰۰). ارزیابی برنامه